

УДК 332.132
JEL R30, M13, C51, R12

І. А. Франів

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
e-mail: iaf.nauka@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6191-9772>

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ РЕФОРМУВАННЯ ЇЇ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

У статті описано проблеми формування можливостей виробничо-господарських структур. Представлені шляхи реформування виробничо-господарських можливостей існуючих підприємств. Охарактеризовано вплив чинників розміщення підприємств на можливості виробничо-господарських структур.

Ключові слова: просторова організація підприємницької діяльності, можливості виробничо-господарських структур, розміщення підприємств, просторова економіка.

Franiv I. OPTIMIZATION OF SPATIAL ORGANIZATION OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY ON THE BASIS OF REFORMING ITS PRODUCTION AND ECONOMIC OPPORTUNITIES

The unevenness of development and uncontrollability in the unstable macroeconomy of Ukraine led to a significant reduction in production and economic opportunities, which in turn reflected the imbalance between the main components of the socio-economic systems of today's production and economic structures. In the conditions of development of a market economy, the problems of long-term and current planning of activity or opportunities of production and economic structures are coming to the fore. Based on existing approaches to solving these problems in developed countries, first of all, the so-called flexible industrial-economic structures should be formed, which could, at least, adapt to changes in the environment. Therefore, it is necessary to restructure some basic approaches to the formation and development of domestic enterprises, that is, to change the processes aimed at forming their production and economic opportunities. Under the formation of the capacity of industrial and economic structures one should understand the ways to identify and create a list of its business opportunities, its hierarchical structure to ensure effective restructuring and sustainable development. The high dynamism in social development and internal restructuring of the Ukrainian economy led to the transformation of the whole production and economic mechanism of enterprises. This can be traced in the dynamics of the relationship between the components of the production and economic structure: the emergence of new and abandoning of the old industrial and economic relations, reengineering development paths. The peculiarities of the organization of production, technological processes, differences in the characteristics of the final product and resources, for its production, differences in the markets, etc are the basis for analyzing the industry features of the formation of production and economic capabilities of enterprises. Thus, the reform of the production and economic capabilities of enterprises should be conducted using the approaches proposed in the article. This will enable enterprises in the region to restructure and provide optimal production capacity. However, one should take into account the possible emergence of new enterprises in the future for the production of similar products. The problem does not arise here, but one should keep in mind the one-time analysis of all possible placements.

Keywords: spatial organization of entrepreneurial activity, possibilities of industrial-economic structures, placement of enterprises, spatial economy.

Постановка проблеми. Занедбаний стан, як економіки нашої держави так і лівової частки підприємств, які не в змозі реалізувати повністю свої виробничі потужності, через що утворюється накопичення, як товарів так і не використаних ресурсів призводить до скорочення робочої сили, деградації їх вмінь та навичок унаслідок безробіття, тощо. Це все жорстко відбивається на ефективному трудовому потенціалі України. Слід зазначити, що здебільшого потужні виробничо-господарські структури користуються основними фондами залишеними їм в спадок від колишньої тоталітарної держави, що складає 90% їх виробничо-господарських можливостей. Нерівномірність розвитку та безконтрольність у нестабільній макроекономіці України призвели до великого зменшення виробничо-господарських можливостей,

які в свою чергу відбилися у дисбалансі між основними складовими соціально-економічних систем сьогоднішніх виробничо-господарських структур.

Аналіз останніх досліджень. Оптимізації розміщення підприємств в регіоні присвячено багато наукових досліджень [1-6]. Проте, здебільшого всі вони носять теоретичний характер. З практичної точки зору сьогодні у цьому питанні все ж існує значна прогалина.

Основою при формуванні цілісних можливостей виробничо-господарських структур є його виробничі чи операційні можливості. Це питання досить широко описано в науковій літературі [7-10].

Особливості виробничих (операційних) процесів характеризує в них роль трудових, фінансових, сировинних ресурсів, машин, обладнання, основних

фондів при формуванні напрямів розвитку виробничо-господарської структури, а специфікація організування виробничих процесів спричиняє структурно-функціональні характеристики виробничо-господарських можливостей.

Спираючись на міжнародні шляхи розвитку доцільно відзначити таку фундаментну складову формування можливостей виробничо-господарської структури, як трудовий ресурс. Позитивна динаміка у концепції управління персоналом на сьогодні є основним напрямом, яка тісно взаємодіє з іншими основними напрямками загальної еволюції економічної думки [11].

З теоретичної точки зору величину та регулювання трудовими ресурсами виробничо-господарської структури визначає концепція «людських ресурсів», теорія якої з'явилася в економічній думці в середині ХХ ст. За нею, існує потреба у використанні економічних критеріїв в оцінюванні складової соціально-трудоного чинника у виробничому процесі. Практика за цією концепцією полягає в можливості отримати максимальний прибуток підприємством від продукту, який створив працівник в першу чергу враховуючи цінність співробітника. Інакше кажучи всі професійно-кваліфікаційні навички працівника оцінюються менеджерами тільки при умові їх реалізації в рамках чітко визначеної виробничо-господарської структури [12].

Як бачимо, дослідження наукових розробок вчених щодо проблем формування виробничо-господарських можливостей підприємств підводить нас до висновку, щодо констатації дефіциту досліджень за даним напрямом. Левова частка досліджень зосереджена по-відношенню до якогось одного складника, тобто виробництва чи трудового ресурсу, маркетингу, тощо. Комплексне дослідження всієї виробничо-господарської структури зустрічається рідко і має суттєві наукові прогалини. Адже, можливості виробничо-господарської структури можуть бути раціонально визначені при врахуванні комплексного набору складових економічних напрямів. Окрім таких не повних досліджень науковці взагалі намагаються відокремити з так званої єдиної системи якийсь один, на їхню думку, найважливіший складник. Загалом використовують систему цільових орієнтирів побудовану за принципом зростання чи спадання. Тобто, такий напрям досліджень характеризує цільовий підхід до оцінки ефективності функціонування виробничо-господарських структур.

Метою статті є визначення шляхів оптимізації просторової організації підприємницької діяльності на основі реформування її виробничо-господарських можливостей.

Основні результати дослідження. В умовах розвитку ринкового методу господарювання виходять на перший план проблеми щодо довготермінового й поточного планування діяльності чи можливостей виробничо-господарських структур. Спираючись на існуючі підходи вирішення цих проблем в розвинутих країнах слід в першу чергу формувати так звані гнучкі виробничо-господарські структури, які б могли за мінімальний час підлаштовуватись під зміни

оточуючого середовища. Тому слід дещо реструктуризувати основні підходи щодо утворення та розвитку внутрішньодержавних підприємств, тобто змінити процеси націлені на формування їх виробничо-господарських можливостей.

Правильне розміщення підприємств – запорука вдалого його розвитку. Проте, що робити, коли підприємство вже проіснувало багато років. Припускаючи при цьому, що при його спорудженні у свій час бралися до уваги певні критерії розміщення і в той час місце його локалізації було оптимальним. Однак, сьогодні ситуація змінилася. То ж єдиним шляхом для подальшого його існування є реструктуризація чи реінжиніринг його виробничо-господарських можливостей. Під формуванням можливостей виробничо-господарських структур слід розуміти шляхи визначення та створення переліку його бізнес можливостей, його ієрархічну структуру, щоб забезпечити ефективну реструктуризацію та стабільний розвиток.

Унаслідок проведених досліджень можна сформулювати правила за якими формування можливостей виробничо-господарських структур буде правильним: можливості виробничо-господарських структур – складаються з розгалуженої структури елементів, причому взаємозамінних, а це в свою чергу означає, що вони альтернативні; можливості виробничо-господарських структур не можливо сформувати простим доповнюванням додаткових елементів, тому що вони є динамічним угрупованням; при формуванні виробничо-господарських можливостей ефект є тоді коли є взаємодія всіх його складових; складові виробничо-господарських можливостей підприємства мусять функціонувати одночасно і в комплексності, тому що об'єктивні, постійні та необхідні шляхи розвитку виробничо-господарських можливостей не можуть існувати окремо, а тільки в сукупності, а це в свою чергу вимагає досягнення збалансованого оптимального співвідношення між складовими; всі складові виробничо-господарських можливостей незалежно об'єднані з діяльністю і розвитком виробничо-господарської структури, тобто з однієї сторони характеризуються фізичним та моральним зносом, а з іншої – мають чутливість до інноваційних розробок; складові елементи можливостей виробничо-господарської структури мусять відповідати попиту на продукцію чи послуги цієї ж виробничо-господарської структури.

Найскладнішим власне є комплексний аналіз формування виробничо-господарських можливостей, який характеризується одномоментним врахуванням всіх складових при чому враховуючи їх часову динаміку. Тому, не правильним буде формування виробничо-господарських можливостей підприємства за допомогою аналізу його окремих складових без врахування зв'язків між ними.

Сьогоднішнє ведення виробничо-господарської діяльності досить різноманітне і саме це не дозволяє чітко визначити основні чинники довготермінового успіху бізнес діяльності. Так, для видобувних галузей в яких переважають капіталомісткі процеси, зміна якості ресурсів може призвести до потреби в

реструктуризації продуктивності праці, а також до динаміки ефективності використання основного капіталу. Слід підкреслити, що при формуванні виробничо-господарських можливостей доцільно зважати на чинники розміщення, які дозволять спрогнозувати майбутніх конкурентів.

Високий динамізм в суспільному розвитку та внутрішні перебудови економіки України призвели до трансформації всього виробничо-господарського механізму підприємств. Це можна простежувати у динаміці співвідношення між складовими виробничо-господарської структури: появі нових і відмові від старих виробничо-господарських зв'язків, реінжинірингу шляхів розвитку.

Фундаментом при аналізі галузевих особливостей формування виробничо-господарських можливостей підприємств є особливості організування виробничих, технологічних процесів, відмінності у характеристиках кінцевого продукту та ресурсів, для його виробництва, відмінностях ринків збуту тощо.

Характер споживання сировини дозволяє розділити всі виробничо-господарські структури на підприємства обробної та добувної промисловості. Обробна та добувна промисловості далі діляться на дрібніші галузі, які в сукупності утворюють національну економіку. Якщо ж говорити далі, то галузі діляться на підгалузі, які в свою чергу діляться далі. За аналогією можна здійснити групування виробничо-господарських структур до будь-якого ключового чинника.

Капіталомісткі підприємства, які мають високу фондомісткість продукції інтегрують в собі підприємства добувної промисловості. Згідно статистичних джерел фондомісткість продукції цієї галузі більш, ніж у 2-2,5 рази перевищує середній показник по промисловості. Основною проблемою цих виробничо-господарських структур є відшкодування витрат на геологорозвідувальні роботи. Так, в нафтодобувній промисловості ці витрати складають 40% всього обсягу капіталовкладення, а в газодобувній – більше 50%.

Таким чином, перш за все при формуванні можливостей виробничо-господарських структур, які відносяться до добувної промисловості повинна бути їх реструктуризація шляхом збільшення частки виробництва, що зумовлена значними вартісними показниками основних виробничих фондів. Формуючи загальну структуру можливостей виробничо-господарських структур цього напрямку можемо зробити висновок, що виключно вартість, технічний стан, рівень прогресивності основних фондів на 60 відсотків формують розмір їх виробничо-господарських можливостей.

Тепер проаналізуємо проблеми виробничо-господарських структур, які відносяться до нафтогазової промисловості, до них також відносять транспортування енергоносіїв (газу, нафти) до споживачів та надання супутніх послуг. Можливості транспортування прямо залежні від можливостей трубопроводів і перекачувальних установок. Складність у розробці покладів прямо впливає на фінансову результативність у цьому бізнесі, запаси

покладів прямо впливають на термін існування виробничо-господарської структури на ринку.

Можемо обгрунтовано стверджувати, що можливості виробничо-господарських структур нафтогазової промисловості формуються в основному в залежності від гірничо-геологічного чинника за допомогою якого визначаються і часові рамки існування виробничо-господарської структури на ринку і рівень цін її продукції, а також величина затрат на розробку родовищ.

Особливу увагу в аналізі оптимізації розміщення підприємств слід приділити виробничо-господарським структурам, які відносяться до вугільної промисловості, адже саме вугільна промисловість в Україні займає лідируючу позицію серед інших джерел енергоносіїв. У вугільній промисловості зайнято найбільше трудових ресурсів і основних фондів паливно-енергетичного комплексу і все це через складність розробки родовищ. Тому фундаментними чинниками формування виробничо-господарських можливостей цих підприємств слід вважати: потужність пластів вугілля, глибина залягання, якість, безперебійне забезпечення виробництва енергією та водою, наявність необхідної техніки, наявність транспортних комунікацій, прогресивність технології збагачення вугілля, товарного вугілля та розмір площ для зберігання і утилізації відходів.

Специфіка вітчизняних родовищ схиляє цю підгалузь до працездатних, хоча в світовому визнанні вона нею не є, а це безумовно підвищує соціально-трудова складову у чинниках формування виробничо-господарських можливостей вугільнодобувних підприємств. В Україні склалася не найкраща соціальна ситуація з трудовими ресурсами на всіх вугільнодобувних підприємствах, тому слід приділяти особливу увагу на розвиток кадрової політики таких підприємств.

Електроенергетика об'єднує машиномістку і енергомістку галузі, а це в свою чергу основна ланка щодо забезпечення виробничо-господарських структур енергоносіями. Ця галузь має прямий вплив на розвиток всієї економіки України, а також і на просторову організацію продуктивних сил. Часові рамки існування виробничо-господарських структур цієї галузі обумовлюються місцем розташування родовищ енергоносіїв та можливості їх транспортування. В Україні третя частина електроенергії продукується в місцях їх споживання, а вся інша в місцях концентрації видобутку енергоносіїв. Фінансові результати виробничо-господарських структур цієї галузі завжди залежатимуть від ціни реалізованої електроенергії.

В загальному, виробничо-господарські можливості електрогенеруючих підприємств формуються на основі впливу таких чинників: рівень забезпеченості лініями електропередач (рівень втрат при передачі електроенергії, раціональність територіальної розв'язки, тощо); рівень прогресивності та технічний стан генеруючих пристроїв (тобто рівень втрат теплової, атомної, кінетичної енергії при її перетворенні у електричну); рівень забезпеченості

енергоносіями та їх якісні характеристики (газом, нафтою, мазутом, торфом чи атомним паливом).

Металургійна промисловість є домінуючою у розвитку будівництва, металообробки, машинобудування. Рентабельність кінцевої продукції взаємопов'язана і з якісними характеристиками руд і з цінами на коксове вугілля та іншими супровідними матеріалами. Виробничо-господарські структури кольорової та чорної металургії відносяться до машиномістких виробництв. Проте, чинник матеріально-технічного забезпечення є основним у виробничо-господарських структурах кольорової металургії. Основними споживачами води, палива, електроенергії в Україні є виробничо-господарські структури, які відносяться до цієї галузі.

Прогресивний розвиток та раціональна діяльність на сьогоднішній виробничо-господарських структур цієї галузі формується на основі: запровадження переробки супровідних мінералів, використання енергозберігаючих технологій для виплавки, вмісту корисних елементів у вихідній руді, асортиментної структури металів, тощо.

Всі виробничо-господарські структури чорної металургії можна розділити на підприємства переробки, повного циклу та «малу металургію», просторова орієнтація яких суттєво різняться.

Просторова орієнтація металургійних підприємств повного циклу, де основним чинником формування їх виробничо-господарських можливостей є сировина та паливо, що складають приблизно 65-70% від собівартості продукції тяжіє до паливно-енергетичних баз.

Металургійні підприємства, які переробляють сировину орієнтуються в розташуванні біля баз з металевим брухтом та промислових відходів чорних металів. Тобто, просторова орієнтація таких виробничо-господарських структур повинна бути націлена на джерела вторинної сировини, тому, що інноваційні технології з плавки зводять до мінімуму чинник орієнтування їх до паливно-енергетичних центрів.

Продуктивність розвитку виробничо-господарських структур «малої металургії» чітко залежна від просторової орієнтації таких виробництв біля споживачів їх продукції, проте, як чинник сировини та палива є другорядним.

Певною специфікою для виробничо-господарських структур кольорової металургії є комплексне використання вихідного ресурсу, а також властивість комбінуватися з виробничо-господарськими структурами інших галузей господарства. Основним чинником формування можливостей виробничо-господарських структур кольорової металургії доцільно вважати можливість утворення цілісних технологічних циклів, що в свою чергу забезпечить зниження собівартості основних металів на основі продукування високорентабельної супровідної продукції. Аналогічно до виробничо-господарських структур чорної металургії основним чинником стабільного довготермінового існування підприємств на ринку доцільно вважати сировину та паливо. Тут також слід зазначити, що кольорова та чорна металургії в Україні відносяться до

експортоорієнтованих галузей, а це означає комплексне врахування державних, галузевих і регіональних чинників, а також і динаміку світового попиту на їх продукцію.

До машинобудівного комплексу входить майже двадцять різних спецгалузей, кожній з яких характерна власна специфіка діяльності. Максимальні виробничо-господарські можливості окремих підприємств та й нашої країни в цілому, а також розвиток виробничо-господарських структур всіх галузей багато в чому завдячують техніко-технологічній основі, яку створюють машинобудівні підприємства. Національне машинобудування відноситься до трудомістких виробничо-господарських структур на відміну від зарубіжних країн, де такі виробничо-господарські структури максимально автоматизовані і відносяться до машиномістких підприємств. Виробничо-господарські структури машинобудування серйозно інтегровані в систему вседержавних кооперативних зв'язків, а це впливає на їх залежність від багатьох інших виробничо-господарських структур. Негативно відбилася колишня форма правління в нашій державі, яка зосередила левову частку машинобудівних підприємств в декількох регіонах нашої держави, що в свою чергу негативно відбивається на регіональних екосистемах.

Чинником просторового орієнтування машинобудівних виробничо-господарських структур є близькість до джерел сировини, проте сьогодні інноваційні процеси в транспортних технологіях дозволяють відокремити територіально нові машинобудівні підприємства від домінуючого чинника їх розміщення.

Беручи до уваги специфіку діяльності машинобудівні виробничо-господарські структури можуть формувати свої виробничо-господарські можливості спираючись на таке: шляхи збільшення ефективності використання основних виробничих фондів є першочерговими у підгалузях важкого машинобудування, адже саме тут величина виробничо-господарських можливостей формується на основі прогресивності, технічного стану, інтенсивності використання машин та обладнання; підвищення кваліфікації та зростання кількості працюючих також забезпечать ріст виробничо-господарських можливостей в підгалузях точного машинобудування в яких виробництво носить працемісткий характер; маркетингові заходи, зосереджені на удосконаленні збуту продукції, є ваговими для всіх галузей машинобудівного комплексу. Зокрема, слід відзначити, що найбільш актуальними вони є в сільськогосподарському машинобудуванні, автомобілебудуванні, авіабудуванні, верстатобудуванні, виробничо-господарські можливості яких дуже залежні від ринкових умов.

Для розвитку машинобудівних підприємств доцільно збільшувати номенклатуру продукції, реорганізувати інтегруючи інновації і таким чином, як наслідок, провести технічне переобладнання всієї галузі, що дасть можливість змінити приналежність до машиномісткого.

До хімічного комплексу відносять: підприємства побутової хімії, підприємства по виробництву складних полімерів, підприємства органічного синтезу, підприємства основної хімії, гірничо-хімічні підприємства, тощо. Просторова орієнтація цих виробничо-господарських структур є не простою, великий вплив на неї мають існуючі технологічні та внутрішньогалузеві зв'язки, які підсилюються міжгалузевими зв'язками. Виробничо-господарські структури хімічної промисловості відносяться до машиномістких та матеріаломістких підприємств тому, що ресурси і устаткування потребують найбільше валових витрат у виробничому процесі. Чинниками просторової орієнтації таких виробничо-господарських структур є: рівень енергоспоживання (витрати палива та електроенергії на тону кінцевого продукту); корисний вихід продукції з сировини (відсоток хімічних відходів на тону кінцевого продукту); наявність транспортних шляхів (можливості транспортування вогне – та вибухонебезпечних вантажів); рівень споживання води (кількість витрат та якість спожитої води на тону кінцевого продукту, кількість та рівень забрудненості стічних вод). Ефективність діяльності таких виробничо-господарських структур має пряму залежність від існуючих інтеграційних зв'язків: спеціалізації, концентрації, комбінування і кооперування. Застосування будь-якої форми зв'язків обумовлена специфічністю технологічних процесів, темпами НТП, характером вихідної сировини, сегментом споживачів, екологічним чинником, тощо.

Виробничо-господарські структури, які виробляють будівельні матеріали належать до машиномістких підприємств, проте є підгалузі, які демонструють чітку приналежність до матеріаломістких. Виробництво продукції цієї промисловості використовується практично всіма іншими галузями економіки України, а це говорить не про що інше, як про беззупинний ріст попиту на продукцію, що в свою чергу передбачає розширення виробничих майданчиків. Чинником розміщення таких виробничо-господарських структур є орієнтування на ресурси, проте вагомим є вплив другорядного чинника – споживача продукції.

Формування виробничо-господарських можливостей таких підприємств здійснюється за допомогою об'єму доступних ресурсів і їх вартості, також вагомим при визначенні можливостей повинні бути і обсяг основних виробничих фондів. Ці дві частки складають 40-50% усієї величини виробничо-господарської можливості підприємства. За відсутності власних ресурсів левову частку у виробничо-господарських можливостях відіграватиме фінансовий капітал, який власне забезпечуватиме ресурсами шляхом їх обміну (купівлі).

Розглядаючи галузі народного споживання, слід наперед сказати про широкий спектр видів діяльності: хімічну промисловість (лаки, фарби, ґрунтовки для приватного сектору будівництва тощо), машинобудування (підгалузі по виробництву радіо – та теле-, побутової техніки, точних приладів), легку промисловість (що налічує понад двадцять підгалузей), та безліч інших.

Загалом найвдалішим групуванням буде таке: продукування продукції продовольчого та не продовольчого напрямку.

Легка промисловість задовольняє потреби промисловості та населення в одязі, взутті, нитках, тощо. Ці виробничо-господарські структури відносяться до трудомістких та матеріаломістких, проте устаткування теж відіграє значну роль в ефективності їх діяльності.

Левава частка в формуванні виробничо-господарських можливостей належить соціально-трудова та функціонально-структурній складовій, які в свою чергу сильно залежні від ринкових чинників.

Висновки. Унаслідок здійснених досліджень можемо обґрунтовано стверджувати, що реформування виробничо-господарських можливостей підприємств повинно бути зроблене за допомогою запропонованих нами підходів. Це дасть можливість реструктуризувати підприємства регіону і забезпечити їм оптимальну виробничу потужність. Проте, слід зважати на можливі появи в майбутньому нових підприємств з виробництва аналогічної продукції, проблеми тут не виникає однак, при цьому слід пам'ятати про одномоментний аналіз всіх можливих місць розміщення.

Подальші дослідження стосуватимуться аналізу та шляхів підвищення виробничо-господарських можливостей конкретних підприємств західного регіону України.

Список використаних джерел

1. Вовканич С., Семів Л. Інформаційна парадигма регіональних суспільних систем і інноваційного типу. Львів: ІРД НАН України, 2005. 100 с.
2. Папп В. В. Структурування економіки в регіональних суспільних системах: теорія, методологія, практика. Львів: ІРД НАН України, 2007. 71 с.
3. Романова Т. В. Теоретичні підходи до розуміння сутності поняття «регіон». *Ефективна економіка*. 2012. №4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.plip?operation=l&iid=1053>
4. *Регіональні суспільні системи*: монографія / ред. Л. К. Семів. Львів: ІРД НАН України, 2007. 496 с.
5. Романюк С. А. Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості. Регіональні дослідження: монографія. К.: Вид-во УАДУ, 2001. 112 с.
6. Шевчук Я. В. Механізми санації депресивних територіальних суспільних систем в контексті формування регіональної політики. Львів: ІРД НАН України, 2004. 63 с.
7. Федонін О. С., Репіна І. М., Олексюк О. І. *Потенціал підприємства: формування та оцінка*. К.: КНЕУ, 2003. 316 с.
8. Герасимчук В. Г. Розвиток підприємства: діагностика, стратегія, ефективність. К.: Вища школа, 1995. 167 с.
9. Ольшанська О. П. Економічна сутність трудового потенціалу регіону, його трудового капіталу та регіонального менеджменту в цій сфері.

Економіка і регіон: науковий вісник. 2008. № 3(18). С. 153-157.

10. *Менеджмент регіонального розвитку*: монографія / редкол.: О. В. Васильєв, К. А. Фісун; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2010. 375 с.

11. Палійчук М. В., Крижанівський Є. І., Витвицький Я. С., Петренко В. П. Постіндустральний реінжиніринг регіональних суспільних систем. *Регіональна економіка*. 2009. № 3. С. 27-35.

12. Архипов В. М. Проектирование производственного потенциала объединений. Луганск: Изд-во ЛГУ, 1984. 160 с.

References

1. Vovkanych, S. & Semiv, L. (2005). Informatsiyna paradyhma rehional'nykh suspil'nykh system i innovatsiynoho typu [Information paradigm of regional social systems and innovation type]. Lviv: Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

2. Papp, V. V. (2007). Strukturuvannya ekonomiky v rehional'nykh suspil'nykh systemakh: teoriya, metodolohiya, praktyka [Structuring of the economy in regional social systems: theory, methodology, practice]. Lviv: Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

3. Romanova, T. V. (2012). Teoretychni pidkhody do rozumynnya sutnosti ponyattya «rehion» [Theoretical approaches to understanding the essence of the concept of «region»]. *Efektivna ekonomika – Effective Economy*, 4. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/index.plip?operation=l&iid=1053> [in Ukrainian].

4. Semiv, L. K. (Ed.). (2007). *Rehional'ni suspil'ni systemy [Regional social systems]*. Lviv: Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

5. Romanyuk, S. A. (2001). Polityka rehional'noho rozvytku v Ukrayini: suchasnyy stan i novi mozhlyvosti. Rehional'ni doslidzhennya [Regional Development Policy in Ukraine: Current Situation and New Opportunities. Regional Studies]. Kyiv: Ukrainian Academy of Public Administration. [in Ukrainian].

6. Shevchyk, Ya. V. (2004). Mekhanizmy sanatsiyni depresyvykh terytorial'nykh suspil'nykh system v konteksti formuvannya rehional'noyi polityky [Mechanisms for the rehabilitation of depressed territorial social systems in the context of regional policy formation]. Lviv: Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

7. Fedonin, O. S., Repina, I. M., & Oleksyuk, O. I. (2003). Potentsial pidpryyemstva: formuvannya ta otsinka [Potential of the enterprise: formation and evaluation]. Kyiv: KNEU. [in Ukrainian].

8. Herasymchuk, V. H. (1995). Rozvytok pidpryyemstva: diahnostyka, stratehiya, efektyvnist' [Enterprise development: diagnostics, strategy, efficiency]. Kyiv: High school. [in Ukrainian].

9. Olshanska, O. P. (2008). Ekonomichna sutnist' trudovoho potentsialu rehionu, yoho trudovoho kapitalu ta rehional'noho menedzhmentu v tsiy sferi [The economic essence of the labor potential of the region, its labor capital and regional management in this area]. *Ekonomika i rehion: naukovyy visnyk – Economy and Region: Scientific Bulletin*, 18(3), 153-157. [in Ukrainian].

10. Vasylyev, O. V., & Fisyk, K. A. [Eds.]. (2010). *Menedzhment rehional'noho rozvytku [Management of regional development]*. Kharkiv: Kharkiv National Academy of Municipal Economy. [in Ukrainian].

11. Paliychuk, M. V., Kruganivskiy, Ye. I., & Vutvuckiy, Ya. S. [Eds.]. (2009). Postindustrial'nyy rezhynirynh rehional'nykh suspil'nykh system [Post-industrial reengineering of regional social systems]. *Rehional'na ekonomika – Regional economy*, 3, 27-35. [in Ukrainian].

12. Arkhypov, V. M. (1984). Proyektirovaniye proizvodstvennogo potentsiala ob'yedineniy [Designing the production potential of associations]. Lugansk: Lugansk State University. [in Russian].

Надійшло 20.07.2018 р.

Науково-практичний журнал «РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Науково-практичний журнал «Регіональна економіка» – це фахове науково-практичне видання, у якому висвітлюються такі теоретичні та прикладні питання: формування і реалізація державної регіональної політики в Україні, проблеми соціально-економічного життя регіонів, їх територіального розвитку, природокористування та екологічної безпеки, соціальної політики, транскордонного співробітництва, розвитку сільських територій, інвестиційно-інноваційної політики, фінансів і банківської справи.

Журнал «Регіональна економіка» включений до Переліку наукових фахових видань України (Наказ МОН України від 7.10.2015 р. №1021).

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази **Index Copernicus**, Польща – з 2012 року.

Сайт журналу: www.re.gov.ua